

# ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ในครัวเรือนของประชาชนชุมชนบ้านคลองไผ่

## The Association between Knowledge and Behavior in Household Waste Management of People in Ban Khlong Phai

จิราภรณ์ ประธรรมโย, สม. (Jiraporn Prathumyo, M.P.H)<sup>1\*</sup>

วลัญช์ชยา เขตบำรุง, ปริญญา.ด. (Valanchaya Khetbunrung, Ph.D.)<sup>2</sup>

เอกสิทธิ์ อักษร, ปริญญา.ด. (Ekkasit Aksorn, Ph.D.)<sup>3</sup>

ชมพูนุท หวังแลกลาง, วท.บ. (Shompoonuth Wanglaeklang, B.Sc)<sup>4</sup>

Received : November 6, 2023

Revised : December 7, 2023

Accepted : December 12, 2023

### บทคัดย่อ

**วัตถุประสงค์:** การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

**วิธีการวิจัย:** เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 259 คน แบบสอบถามประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้การจัดการขยะมูลฝอย และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย 4 ด้าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติแบบสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

**ผลการวิจัย:** พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ระดับต่ำ ( $\bar{X}$  = 5.23 , S.D. = 0.80) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 1.37 , S.D. = 0.37) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาพรวม พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ( $r$  = 0.16, 95% CI 0.047 to 0.279) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเป็นรายด้าน พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้าน 1) การเก็บรวบรวม/ใช้ประโยชน์ 2) การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และ 3) การกำจัดขยะมูลฝอย ที่ระดับ 0.05 ( $r$  = 0.21, 95% CI 0.080 to 0.038,  $r$  = 0.15, 95% CI 0.033 to 0.276,  $r$  = 0.19, 95% CI 0.070 to 0.318) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดขยะมูลฝอย พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ดังนั้น ควรสร้างองค์ความรู้ให้กับประชาชน หน่วยงานท้องถิ่นควรจัดกิจกรรมด้านการลดขยะมูลฝอยในครัวเรือนให้กับประชาชน เพื่อนำไปสู่การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

**คำสำคัญ:** ขยะมูลฝอยในครัวเรือน, ความรู้, พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

<sup>1</sup>อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

(Lecturer, Faculty of Public Health, Vongchawalitkul University)

<sup>2</sup>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

(Assistant, Professor Faculty of Public Health, Vongchawalitkul University)

<sup>3</sup>นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 11 (นครราชสีมา)

(Environmentalist special expertise level/The Environment and Pollution Control Office 11

(Nakhonratchasima)

<sup>4</sup>เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

(Laboratory Staff, Faculty of Public Health, Vongchawalitkul University)

\*ผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding author)

E-mail: jiraporn\_pra@vu.ac.th

## Abstract

**Objectives:** The objectives of this research were to study 1) the level of knowledge and behavior of household waste management, 2) the relationship between the knowledge and behavior of the household waste management of the people in Ban Klong Phai, Klong Phai Sub-district, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province.

**Methods:** The data of this cross-sectional descriptive research were collected from 259 samples using a questionnaire incorporated demographic data, knowledge in waste management and behavior in waste management (4 aspects). Data analysis was done by descriptive statistics and Pearson's product moment correlation coefficient.

**Results:** The study showed that knowledge of participants was rated at a low level ( $\bar{X}$  = 5.23, S.D. = 0.80), household waste management behavior was at a moderate level ( $\bar{X}$  = 1.37, S.D. = 0.37). The overall analysis found that knowledge was significantly associated with participants waste management behavior at 0.05 level ( $r$  = 0.16, 95% CI 0.047 to 0.279). The relationships of knowledge and waste separation in the aspects of 1) collection, 2) reuse, and 3) disposal behavior were statistically significant at 0.05 level ( $r$  = 0.21, 95% CI 0.080 to 0.038,  $r$  = 0.15, 95% CI 0.033 to 0.276,  $r$  = 0.19, 95% CI 0.070 to 0.318) respectively. There was no relationship between knowledge and management behavior in the aspect of waste reduction. Therefore, knowledge in waste management should be prepared and provided to the people. The local agencies should organize knowledge activities to reduce household waste for the people to increase effective waste management in the community.

**Keywords:** Household solid waste, Knowledge, Waste management behaviors

## 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาขยะเป็นปัญหาสำคัญทั้งในระดับโลก และระดับภูมิภาค จะเห็นได้จากสถานการณ์ ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และโลกาภิวัตน์ มีการประเมินว่าจะมีประมาณ 2 พันล้านตันต่อปี และภายในปี 2573 คาดว่าจะสูงถึง 2.59 พันล้านตัน มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การทิ้งบน พื้นดิน การเผาในที่โล่ง และกิจกรรมการรีไซเคิล อย่างไม่เป็นทางการ กระบวนการเหล่านี้ยากต่อการจัดการ และขยะประมาณ 93% ถูกทิ้งหรือเผา อย่างเปิดเผย โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา ในขณะที่ขยะเหล่านี้เพียง 3% เท่านั้นที่ถูกฝังกลบ (Aman Kumar.et al., 2023) สำหรับสถานการณ์ ขยะมูลฝอยในประเทศไทย ปี 2565 มีขยะมูลฝอย เกิดขึ้น 25.70 ล้านตัน หรือ 70,411 ตัน/วัน กระจายตัว ตามภูมิภาคต่าง ๆ มีอัตราการเกิดขยะ มูลฝอย เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียน ราษฎรปี พ.ศ. 2565 ของกรมการปกครอง เฉลี่ย เท่ากับ 1.07 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อพิจารณาปริมาณ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ขยะมูลฝอยมีปริมาณเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (24.98 ล้านตัน) ร้อยละ 3 เนื่องจากในปี พ.ศ. 2563 -2564 ประเทศไทยอยู่ในช่วงล็อกดาวน์ซึ่งมีการจำกัดกิจกรรมของประชาชน รวมถึงจำกัดการเดินทางทั้งภายในประเทศและ ระหว่างประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ เชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เมื่อสถานการณ์การ แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้ คลี่คลายลง ประกอบกับมาตรการกระตุ้นการ ท่องเที่ยวภายในประเทศและเริ่มเปิดประเทศ ส่งผลให้ประชาชนกลับมา ดำเนินชีวิตตามปกติ มากขึ้น และวิถีการดำเนินชีวิตประชาชนบางส่วน

ยังคงพฤติกรรมการซื้อและบริโภค ในบริการสั่งซื้อ สินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ขยะ มูลฝอยประเภทบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้ง เดียวทิ้ง (Single use plastic) ยังคงมีปริมาณสูง (กรมควบคุมมลพิษ, 2565) จากการตกค้างและ สะสมของปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน ส่งผล กระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัย ของประชาชน ปัญหาขยะมูลฝอยซึ่งเป็นปัญหาที่ ทุกองค์กรเร่งให้การสนับสนุนส่งเสริม และแนะนำ ให้ประชาชนได้รู้จักกับประโยชน์จากขยะมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือการนำขยะ มาใช้ใหม่ นอกจากนี้แล้วปัญหาขยะอันตราย ประเภทเศษอาหาร ซึ่งพบว่ามีเศษอาหารเป็น จำนวนมากที่เกิดขึ้น และสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ในเชิงธุรกิจได้โดยเฉพาะนำไปเลี้ยงสัตว์ แปรสภาพเป็นปุ๋ย หรือนำไปผลิตแก๊ส แต่จากการ ดำเนินการที่ผ่านมา ขยะจากเศษอาหารไม่ได้รับ การจัดการอย่างถูกวิธีทำให้เป็นภาระของเทศบาล จะต้องเก็บขนไปสู่ระบบกำจัด ทำให้สูญเสีย ค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และหากปล่อยทิ้งไว้ขยะ อันตรายหรือเศษอาหารอาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ เชื้อโรค (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร, 2562)

บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีประชากร ทั้งหมด 10,841 คน เป็นประชากรตามทะเบียนราษฎรและประชากรแฝง (เรือนจำกลางคลองไผ่ ทัดตบลานหินนครราชสีมา ศูนย์ชุมชนบำบัดคลองไผ่) เป็นชุมชนที่อยู่ริมถนน มีตม. มีลักษณะเป็นชุมชนขนาดใหญ่และมีความหนาแน่นของหลังคาเรือนมาก ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดกับลำตะคอง ซึ่งเป็นคลองน้ำ ขนาดใหญ่และเป็นลำน้ำที่มีความสำคัญของชุมชน และจังหวัดนครราชสีมา สถานการณ์ขยะในลุ่มน้ำ

ลำตะคอง ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึง กันยายน 2561 พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอย 284,959.40 ตันต่อปี แบ่งเป็นขยะทั่วไป 179,376 ตันต่อปี ขยะอินทรีย์ 66,792.6 ตันต่อปี ขยะรีไซเคิล 37,927.2 ตันต่อปี ขยะอันตราย 648.6 ตันต่อปี ขยะอิเล็กทรอนิกส์ 215.16 ตันต่อปี เป็นขยะที่เข้าสู่ระบบกำจัดจำนวน 195,848.76 ตันต่อปี จากข้อมูลจะพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เข้าสู่ระบบการกำจัดมีเพียง ร้อยละ 68.72 มีเหลือตกค้างร้อยละ 31.28 ส่วนใหญ่จะเป็นขยะมูลฝอยประเภท ขยะทั่วไป ขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิล จากข้อมูลดังกล่าวจึงขอเสนอปริมาณขยะในช่วง 1 เดือน คือ กันยายน 2561 เพื่อแสดงให้เห็นปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละเดือน ในพื้นที่อำเภอสีคิ้ว ปริมาณขยะมูลฝอย 2,587.33 ตันต่อเดือน แบ่งเป็นขยะมูลฝอย ประเภทขยะทั่วไป 1,112.99 ตันต่อเดือน ขยะอินทรีย์ 931.29 ตันต่อเดือน ขยะรีไซเคิล 531.84 ตันต่อเดือน ขยะอันตราย 9.51 ตันต่อเดือน ขยะอิเล็กทรอนิกส์ 1.7 ตันต่อเดือน เป็นขยะที่เข้าสู่ระบบกำจัดจำนวน 880.56 ตันต่อ และปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลคลองไผ่ มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 5.42 ตัน/วัน ถูกนำไปกำจัด 4.07 ตันต่อวัน และที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ 1.36 ตันต่อวัน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 11, 2562) จากการสำรวจข้อมูลในชุมชนบ้านคลองไผ่ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน พบว่า ประชาชนมีการทิ้งขยะมูลฝอยไม่ถูกที่ จึงส่งผลให้ขยะมูลฝอยตกค้าง มีขยะบางส่วนถูกทิ้งลงในลำตะคอง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญในการผลิตน้ำประปาเพื่อการอุปโภคบริโภคของชุมชน และนอกจากนี้ พบว่า ในชุมชนไม่เคยมีการจัดทำโครงการสร้างความรู้ ความตระหนักในการจัดการมูลฝอย ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชุมชนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดการขยะของประชาชน เพื่อจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพในการลดและคัดแยกขยะในชุมชนต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ศึกษาความรู้และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

2.2 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

## 3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระในการวิจัย 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน สถานภาพ ลักษณะที่พักอาศัยในขณะที่ศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือน 2) ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ตัวแปรตามในการวิจัย คือ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ได้แก่ ด้านการลด การเกิดขยะมูลฝอย ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย

#### 4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive survey) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ บุคคล/ตัวแทนที่อาศัยครัวเรือนในเขตพื้นที่หมู่ 1 บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสัตร์ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 900 ครัวเรือน (สนใจ อินทร์พงษ์พันธุ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2563)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคคล/ตัวแทนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ 1 บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสัตร์ จังหวัดนครราชสีมา กำหนดจากสูตรการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, Taro 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จำนวน 277 คน การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ อายุ ตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป เป็นผู้ที่สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทย และสามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ และยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัย

วงษ์ชวลิตกุล ถึงผู้ใหญ่บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสัตร์ จังหวัดนครราชสีมา ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษารวมทั้งการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามโดยละเอียด เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจึงตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

##### 4.1 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย (ไพบุลย์ แจ่มพงษ์, 2555 และ กานติศ ศิริสานต์, 2560) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน สถานภาพ ลักษณะที่พักอาศัยในขณะที่ศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ต่อเดือน จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ จำนวน 10 ข้อ

การให้คะแนน

|        | คำถามเชิงบวก | คำถามเชิงลบ |
|--------|--------------|-------------|
| ใช่    | 1            | 0           |
| ไม่ใช่ | 0            | 1           |

เกณฑ์การแปลผล ดังนี้ (Best, 1989)

|                |         |                                         |
|----------------|---------|-----------------------------------------|
| ระดับสูง       | หมายถึง | ร้อยละ 80 ขึ้นไป (ช่วงคะแนน 9-10 คะแนน) |
| ระดับมีปานกลาง | หมายถึง | ร้อยละ 60-79 (ช่วงคะแนน 7-8 คะแนน)      |
| ระดับต่ำ       | หมายถึง | ร้อยละ 0-59 (ช่วงคะแนน 0-6 คะแนน)       |

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรม  
การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน แบ่งออกเป็น 4  
องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการลดการเกิดขยะมูล  
ฝอย 3) ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย 3) ด้านการ  
รวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และ 4) ด้านการ

กำจัดขยะมูลฝอย ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตร  
ประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ คือ ปฏิบัติ  
ทุกครั้ง (5-7 วันต่อสัปดาห์) ปฏิบัติเป็นบางครั้ง  
(น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง) และไม่เคยปฏิบัติ โดยมี  
เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ จำนวน 19 ข้อ

|                 | คำถามเชิงบวก | คำถามเชิงลบ |
|-----------------|--------------|-------------|
| ปฏิบัติทุกครั้ง | 2            | 0           |
| ปฏิบัติบางครั้ง | 1            | 1           |
| ไม่เคยปฏิบัติ   | 0            | 2           |

เกณฑ์การแปลผลระดับ-(Best, 1989) ระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 1.34-2.00 คะแนน) ระดับปานกลาง  
(คะแนนเฉลี่ย 0.67-1.33 คะแนน) และระดับต่ำ (คะแนนเฉลี่ย 0.00-0.66 คะแนน)

#### 4.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ  
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน  
ตรวจสอบความถูกต้องในด้าน เนื้อหาและการใช้  
ภาษา และผู้วิจัยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index  
of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อ  
คำถามในแต่ละข้อแล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า  
ดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.56 เพื่อนำไป  
ปรับปรุงก่อนนำไป ทดลองใช้กับประชาชนที่ไม่ใช่  
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตำบลลาดบัวขาว  
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา แล้วนำ  
แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย  
หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้สูตรคูเดอร์-  
ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson: KR-20) มีค่า  
เท่ากับ 0.73 สำหรับแบบสอบถามพฤติกรรม  
การจัดการขยะมูลฝอย วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์  
แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha  
coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.78

#### 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม  
คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการ  
วิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดนัยสำคัญที่ระดับ 0.05  
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive  
Statistics) ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)  
ค่าร้อยละ(Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean:  $\bar{X}$ ) และ  
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation:  
S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือน ความรู้  
และพฤติกรรมนำเสนอในรูปแบบของตาราง

2) สถิติเชิงอนุมาน (Analytical  
Statistics) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง  
ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้วย  
สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product  
Moment Correlation) กำหนดค่านัยสำคัญทาง  
สถิติที่ระดับ 0.05

#### 4.4 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้เสนอโครงร่างวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เลขที่หนังสือรับรอง 007/2564 เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2564

### 5. ผลการวิจัย

#### 5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษานี้ผู้วิจัยวางแผนเก็บข้อมูลกับตัวแทนครัวเรือน ครัวเรือนละ 1 คน (277 ครัวเรือน) จำนวน 277 คน บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา แต่ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 259 คน จาก 259 ครัวเรือน ซึ่งอีก 18 ครัวเรือน ไม่สะดวกให้ข้อมูล ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ศึกษาได้คิดเป็นร้อยละ 93.50 โดยข้อมูลทั่วไปของ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.8 มีอายุในช่วง 30-39 ปี ร้อยละ 25.50 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. ร้อยละ 29.30 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.60 ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในบ้านคลองไผ่ ต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 39.40 สถานภาพในครัวเรือนเป็นสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 61.00 อาศัยอยู่บ้านเดี่ยว ส่วนตัว ร้อยละ 81.1 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 1-4 คน ร้อยละ 86.10 มีรายได้ 5,000-10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 40.90

#### 5.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้การจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมในระดับต่ำ (ช่วงคะแนน 0-5 คะแนน) ร้อยละ 69.90 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง (ช่วงคะแนน 6-8 คะแนน) ร้อยละ 30.10 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของระดับความรู้การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน บ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (n=259)

| ระดับความรู้             | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------|-------|--------|
| ระดับต่ำ (0-5 คะแนน)     | 181   | 69.90  |
| ระดับปานกลาง (6-8 คะแนน) | 78    | 30.10  |

เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้น้อย 3 อันดับแรก ในเรื่องต่อไปนี้ แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดไฟ ถ่านไฟฉายที่หมดอายุแล้ว ไม่ควรนำไปทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่นๆ ร้อยละ

91.50 รองลงมา คือ กระดาษที่ใช้แล้วสามารถนำกลับมาทำเป็นกระดาษใช้ใหม่ได้ ร้อยละ 83.00 และโฟม วัสดุพลาสติก จัดเป็นประเภทขยะทั่วไป ร้อยละ 78.80 ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคำตอบการวัดความรู้รายข้อ (n=259)

| ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย                                                                                                      | ตอบถูก  |        | ตอบผิด  |        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|--------|---------|--------|
|                                                                                                                                  | ความถี่ | ร้อยละ | ความถี่ | ร้อยละ |
| 1. ขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้                                                             | 258     | 99.6   | 1       | 0.4    |
| *2. การลดปริมาณขยะมูลฝอย สามารถทำได้โดยนำขยะทุกชนิดที่มีอยู่ในบริเวณบ้าน ไปทิ้งลงถังขยะ และปล่อยให้ อบต./เทศบาล เป็นผู้นำไปกำจัด | 95      | 36.7   | 164     | 63.3   |
| 3. การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดก่อนการทิ้ง                                         | 258     | 99.6   | 1       | 0.4    |
| *4. เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ควรใส่ ถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้งรวมกับขยะทั่วไปในถังขยะของชุมชน                                     | 114     | 44.0   | 145     | 56.0   |
| 5. โฟม ถุงพลาสติก จัดเป็นประเภทขยะทั่วไป                                                                                         | 55      | 21.2   | 204     | 78.8   |
| *6. โฟม ถุงพลาสติก สามารถกำจัดโดยการเผาได้เองในบริเวณบ้าน เนื่องจากสะดวก และเป็นการช่วยลดปริมาณขยะได้อย่างรวดเร็ว                | 130     | 50.2   | 129     | 49.8   |
| 7. แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดไฟ ถ่านไฟฉายที่หมดอายุแล้ว ไม่ควรนำไปทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่นๆ                                             | 22      | 8.5    | 237     | 91.5   |
| 8. กระดาษที่ใช้แล้วสามารถนำกลับมาทำเป็นกระดาษใช้ใหม่ได้                                                                          | 44      | 17.0   | 215     | 83.0   |
| 9. เศษแก้วแตกสามารถนำไปหลอมเพื่อทำขวดใหม่ได้                                                                                     | 151     | 58.3   | 108     | 41.7   |
| *10. ถ่านไฟฉาย หลอดไฟเก่า กระป๋องสเปรย์ต่างๆ สามารถทำลายทิ้งได้เอง โดยการนำไปเผาบริเวณบ้าน                                       | 228     | 88.0   | 31      | 12.0   |
| ( $\bar{X}$ =5.23 , Min = 3, Max = 8, SD = 0.80)                                                                                 |         |        |         |        |

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \* ข้อคำถามเชิงลบ

**5.3 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน**  
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรม  
การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนโดยรวม

ในระดับปานกลาง (0.67-1.33 คะแนน) ร้อยละ 51.40 รองลงมาอยู่ในระดับ (1.34-2.00 คะแนน) ร้อยละ 48.60 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (n=259)

| ระดับพฤติกรรม                  | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------------|-------|--------|
| ระดับปานกลาง (0.67-1.33 คะแนน) | 133   | 51.40  |
| ระดับดี (1.34-2.00 คะแนน)      | 126   | 48.60  |



เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการจัดการขยะ  
มูลฝอยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมกา  
จัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี คือ ด้านการลด  
ขยะมูลฝอย ( $\bar{X}$  = 1.37 , S.D. = 0.54) ด้านการคัด  
แยกขยะมูลฝอย ( $\bar{X}$  = 1.63 , S.D. = 0.40) และ

ด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์  
( $\bar{X}$  = 1.46 , S.D. = 0.47) ส่วนด้านการกำจัดขยะ  
มูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 0.96 , S.D. =  
0.31) ดังตารางที่ 4

**ตารางที่ 4 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่  
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (n=259)**

| พฤติกรรมกาจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน                                                                           | $\bar{X}$   | SD          | ระดับการปฏิบัติ |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-----------------|
| <b>ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย</b>                                                                               | <b>1.37</b> | <b>0.54</b> | <b>ดี</b>       |
| 1. ท่านมีการนำวัสดุที่ยังใช้ได้เช่น กล่องกระดาษ กระดาษหน้าเดียวกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง                           | 1.40        | 0.57        | ดี              |
| 2. ท่านเลือกใช้ถุงพลาสติกใบใหญ่ใบเดียวแทนใบเล็กหลายๆ ใบ ใส่ของ/สินค้า                                          | 1.40        | 0.51        | ดี              |
| 3. ท่านแนะนำให้สมาชิกในครัวเรือนของท่านใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อย                                                 | 1.39        | 0.60        | ดี              |
| 4. ท่านพยายามเลี่ยงการใช้ถุงพลาสติกและกล่องโฟม                                                                 | 1.47        | 0.51        | ดี              |
| 5. ท่านแนะนำให้เพื่อนบ้านของท่านช่วยกันลดการเกิดขยะ                                                            | 1.16        | 0.85        | ปานกลาง         |
| 6. ท่านใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าหรือถุงพลาสติกใบเก่าไปจ่ายตลาด                                                       | 1.14        | 0.57        | ปานกลาง         |
| <b>ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย</b>                                                                                  | <b>1.63</b> | <b>0.40</b> | <b>ดี</b>       |
| 7. ครอบครัวท่านมีการคัดแยกขยะเปียกและขยะแห้งออกจากกัน                                                          | 1.50        | 0.53        | ดี              |
| 8. ท่านคัดแยกขยะประเภทกระป๋องสี ขวดยาฆ่าหญ้าฆ่าแมลง แบตเตอรี่<br>ถ่านไฟฉายออกจากขยะทั่วไป                      | 1.72        | 0.48        | ดี              |
| 9. ครอบครัวท่านมีการคัดแยกขยะที่ขายได้ เช่นกระดาษ ขวดแก้ว เศษเหล็ก<br>ออกจากขยะทั่วไป                          | 1.78        | 0.41        | ดี              |
| 10. ท่านมีการคัดแยกขยะ เช่น ผ้าอนามัยใช้แล้ว ผ้าอ้อมสำเร็จรูปเด็กใช้แล้ว<br>ออกจากขยะทั่วไปก่อนทิ้งลงถังขยะ    | 1.51        | 0.53        | ดี              |
| 11. ครอบครัวท่านมีการเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้นำกลับมาใช้ใหม่                                              | 1.47        | 0.54        | ดี              |
| 12. มีการนำขวดน้ำพลาสติกหรือขวดแก้วมาใช้ประโยชน์                                                               | 1.25        | 0.79        | ปานกลาง         |
| 13. ครอบครัวท่านมีการนำขยะเปียก เช่น เศษอาหาร เศษผัก เศษเปลือกผลไม้<br>ไปทำปุ๋ยหมัก                            | 1.38        | 0.58        | ดี              |
| 14. ครอบครัวของท่านมีการนำเศษวัชพืช เศษไม้ ใบไม้ไปทำปุ๋ยหมักแทนการเผา                                          | 1.41        | 0.57        | ดี              |
| 15. ครอบครัวของท่านมีการนำขยะที่สามารถขายได้ไปขายให้เกิดมูลค่าเป็นตัวเงินหรือสิ่งของ                           | 1.77        | 0.42        | ดี              |
| <b>ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย</b>                                                                                   | <b>0.96</b> | <b>0.31</b> | <b>ปานกลาง</b>  |
| 16. ท่านทิ้งขยะลงถังขยะที่ เทศบาล/อบต.                                                                         | 1.83        | 0.38        | ดี              |
| *17. ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษผัก เศษเปลือกผลไม้ ท่านกำจัดโดยการทิ้งไว้บริเวณบ้าน<br>เพื่อปล่อยให้ย่อยสลายเอง | 0.12        | 0.48        | ต่ำ             |
| 18. ขยะที่เหลือจากการคัดแยกถูกนำไปทิ้งในถังขยะที่มีฝาปิดรอการกำจัดที่ถูกต้อง                                   | 1.72        | 0.46        | ดี              |
| *19. ท่านกำจัดขยะเศษใบไม้ กิ่งไม้โดยการเผาทิ้งบริเวณบ้าน                                                       | 0.18        | 0.58        | ต่ำ             |

( $\bar{X}$ =1.37 , Min = 0.68, Max = 1.89, SD = 0.37)

#### 5.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ ( $r = 0.16$ , 95%CI 0.047 to 0.279)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ ( $r = 0.21$ , 95%CI 0.080 to 0.038,  $r = 0.15$ , 95%CI 0.033 to 0.276,  $r = 0.19$ , 95%CI 0.070 to 0.318) ส่วนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดขยะมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน (n=259)

| ปัจจัย                                       | Mean (S.D.) | r    | 95% CI          | P – value |
|----------------------------------------------|-------------|------|-----------------|-----------|
| ความรู้                                      | 5.23 (0.80) | -    | -               | -         |
| พฤติกรรมการลดขยะมูลฝอย                       | 1.38 (0.54) | 0.06 | -0.058 to 0.182 | 0.326     |
| พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอย                   | 1.63 (0.40) | 0.21 | 0.080 to 0.038  | 0.001*    |
| พฤติกรรมการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ | 1.46 (0.46) | 0.15 | 0.033 to 0.276  | 0.013*    |
| พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย                    | 0.97 (0.31) | 0.19 | 0.070 to 0.318  | 0.003*    |
| พฤติกรรมการจัดการเกิดขยะมูลฝอยในภาพรวม       | 1.37 (0.37) | 0.16 | 0.047 to 0.279  | 0.010*    |

\* ค่า p-value <0.05

#### 6. สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จำนวน 259 คน จากขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 277 คน เนื่องจากประชากรที่ใช้คำนวณเป็นตัวแทนจากครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีอาชีพส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.60 จึงทำให้มีการเคลื่อนถิ่นที่อยู่อาศัยบ่อย ส่งผลให้ระหว่างที่เก็บข้อมูลไม่สามารถเก็บได้ครบตามจำนวนของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ควรมีการสำรวจสถานการณ์

อยู่อาศัยจริงในพื้นที่ของประชาชนร่วมกับศึกษาช่วงระยะเวลาการออกไปประกอบอาชีพในแต่ละฤดูกาลเพื่อให้การเก็บข้อมูลนั้นครบถ้วนสมบูรณ์

6.1 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความรู้โดยรวมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับต่ำ จากผลการเปรียบเทียบด้านเพศต่อความรู้ต่ำ พบว่า โดยรวมเป็นเพศหญิง ผลการเปรียบเทียบช่วงอายุต่อความรู้ต่ำ พบว่า ช่วงมีระหว่าง 30-39 ปี (ร้อยละ 25.6) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับรอง คือ ต่ำกว่าหรือเทียบเท่าระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 18) มีอาชีพส่วนใหญ่รับจ้าง (ร้อยละ 33.6) รายได้ต่อ

เดือนประมาณ 5,000-10,000 บาท และจากข้อมูลสามารถวิเคราะห์ได้ว่า สาเหตุที่ทำให้ประชาชนเพศหญิงมีความรู้โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ เพราะวิธีการดำรงชีวิตที่มักให้ความสำคัญกับครอบครัวและความเป็นอยู่มาก และด้วยระดับการศึกษาที่ต่ำ จึงทำให้ไม่มีทางเลือกในการประกอบอาชีพอื่นนอกจากอาชีพรับจ้าง จึงทำให้การใช้ชีวิตมีความเร่งรีบ เพื่อหารายได้มาเลี้ยงชีพและครอบครัว ด้วยอาชีพรับจ้าง ซึ่งค่าตอบแทนที่ได้รับจะเป็นรายวันจึงทำให้มีรายได้ต่อเดือนน้อยด้วย จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับความรู้และความตระหนักในการปฏิบัติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ ส่งผลให้ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะที่ถูกต้องเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ การกำจัดขยะให้ถูกวิธี ขยะในชุมชนส่วนใหญ่ถูกจัดการอย่างไม่เหมาะสม ประชาชนยังมีการทิ้งขยะอันตรายปะปนไปกับขยะทั่วไป ขยะอันตรายถูกทิ้งลงสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน อาทิ มีกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน และสัตว์นำโรคอื่นๆ มาสู่คน น้ำจากขยะที่อาจซึมลงไปในน้ำใต้ดินทำให้เกิดมลพิษในน้ำและในดิน หากปล่อยให้ย่อยสลายเองตามธรรมชาติหรือนำไปเผาทำลาย ซึ่งการกำจัดโดย ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการจะก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ (เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, 2561) จึงเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองไผ่และเทศบาลตำบลคลองไผ่ที่ต้องเข้ามาแก้ไขปัญหามาให้ประชาชนในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน

การศึกษาครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ ในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก (วันวิสาข์ คงพิรุณ และคณะ, 2560) ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน ในเขตเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง (วัฒนณรงค์ มากพันธ์และคณะ, 2561) การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตตำบลท่าเยี่ยม อำเภอสาทเหล็ก จังหวัดพิจิตร (กนกวรรณ ศรีมณีและโชติ บดีรัฐ, 2565) และศึกษาความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของชาวกิ่งเมือง:กรณีศึกษาแบบตัดขวางโดยชุมชนจากภาคใต้ของชายฝั่งรัฐกรณาฏกะ ประเทศอินเดีย (Eshwari K et al. ,2019) พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง

6.2 จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (0.67-1.33 คะแนน) ร้อยละ 51.4 รองลงมาอยู่ในระดับดี (ช่วงคะแนน 6-8 คะแนน) ร้อยละ 48.60 เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ( $\bar{X}$  = 1.63 , S.D. = 0.40) รองลงมา คือ ด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ ( $\bar{X}$  = 1.46 , S.D. = 0.46) ด้านการลดขยะมูลฝอย ( $\bar{X}$  = 1.37, S.D. = 0.54 การกำจัดขยะมูลฝอย ( $\bar{X}$  = 0.96, S.D. = 0.312) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยตามหลัก 5Rs ของนักศึกษา (อัฉนรี ชัยชนะ, เบญจมาศ สุขเจริญ และ อังคณา จันทร์เกตุ, 2559)

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการจัดการมูลฝอยตามหลัก 5Rs โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน (ฐิตินันท์ เทียบศรี, 2564) และการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบล (กานดา ปุ่มสิน, ทอแสง พิมพ์บำรุงธรรม และนลพรรณ เจนจำรัสฤทธิ์, 2564) พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง ประชาชนส่วนใหญ่ทำการกำจัดขยะด้วยตนเอง การคัดแยกขยะก่อนทิ้งจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทราบว่าขยะประเภทใดควรนำไปกำจัดและขยะประเภทใดที่ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก ประชาชนยังทิ้งเศษผักเศษเปลือกผลไม้ กำจัดโดยการทิ้งไว้บริเวณบ้านเพื่อปล่อยให้ย่อยสลายเอง และกำจัดขยะเศษใบไม้กิ่งไม้โดยการเผาทิ้งบริเวณบ้าน ซึ่งเป็นวิธีการกำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล อาจเนื่องมาจากประชาชนเห็นว่าขยะ เศษผัก เศษเปลือกผลไม้เป็นขยะที่ไม่เป็นอันตราย ย่อยสลายได้ง่ายและการกำจัดทิ้งบริเวณรอบบ้านตนเองเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวก ประกอบการส่วนใหญ่ประชาชนมีความรู้ในเรื่องการกำจัดขยะที่ถูกต้องน้อย และไม่มีองค์ความรู้ในการนำเศษผัก เศษเปลือกผลไม้ มาทำเป็นปุ๋ยหมัก

### 6.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

จากการศึกษา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ ( $r = 0.16$ , 95%CI 0.047 to 0.279) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการคัดแยกขยะมูลฝอย ด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ ( $r = 0.21$ , 95%CI 0.080 to 0.038), ( $r = 0.15$ , 95%CI 0.033 to 0.276) ( $r = 0.19$ , 95%CI 0.070 to 0.318) ซึ่งสอดคล้องการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ (วันวิสาข์ คงพิรุณ และคณะ, 2560) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชน อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา (เที่ยงธรรม อินแก้ว, 2563) พบว่า ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า ความรู้ถือเป็นพฤติกรรมขั้นต้นของมนุษย์ในการที่จะรับรู้และจดจำ สิ่งต่างๆ โดยอาจจะเกิดขึ้นจากการนึกได้มองเห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้สัมผัส หรือจากประสบการณ์และสามารถนำสิ่งเหล่านั้น มาสื่อความหมายได้โดยอาจแสดงออกมาในรูปแบบของการแปลความหมาย การตีความ การขยายความ การแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์ การสรุปและการคาดคะเน (สมัชญา หนูทอง, 2556) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ความรู้เป็นเรื่องของการจำอะไรได้ ระลึกได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนหรือใช้ความสามารถของสมองมากนัก ด้วยเหตุนี้ การจำได้จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ดังนั้น การให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและถูกต้องจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมส่วนพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดขยะมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ( $r = 0.06$ , 95%CI -0.058 to 0.182) นั่นหมายความว่า

ประชาชนยังขาดความรู้ด้านการลดขยะมูลฝอยต่ำ จะทำให้มีพฤติกรรมด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้ไม่ดีตามไปด้วย ถ้าหากประชาชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดการเกิดขยะมูลฝอยให้ถูกวิธีช่วยลดปัญหาการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยในอนาคต

## 7. ข้อเสนอแนะ

### 7.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

7.1.1 ผู้วิจัยควรวางแผนการเก็บข้อมูลให้ชัดเจนร่วมกับผู้ช่วยวิจัยที่ช่วยเก็บข้อมูลในพื้นที่สำหรับป้องกันความสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง

7.1.2 ประเด็นที่ประชาชนมีความรู้ต่ำโดยเฉพาะเพศหญิง ระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเทียบเท่าระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมควรส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน รวมทั้งการรณรงค์และประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนให้ถูกวิธีส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และการรณรงค์เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่องให้กับประชาชน

7.1.3 ควรมีการอบรมส่งเสริมให้ประชาชน เกี่ยวกับแนวทางการลด และการใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ตามหลัก 5Rs ประกอบด้วย การลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง (Reduce) การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด (Reuse) การแปรสภาพเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การซ่อมแซมของใช้ที่ชำรุดเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Repair) และการรู้จักปฏิเสธหรืองดการใช้สิ่งของที่เป็นการทำลายทรัพยากรและ

สร้างมลพิษให้แก่ สิ่งแวดล้อม (Reject) โดยเริ่มจากการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง และการจัดให้เกิดกระบวนการนำกลับไปแปรรูปเพื่อใช้ใหม่

7.1.4 พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนบ้านคลองไผ่ ตำบลคลองไผ่ ส่วนใหญ่ขยะที่นำมาทิ้งเป็นขยะทั่วไป ได้แก่ ถุงพลาสติก ขยะอันตราย ได้แก่ ขวดยาฆ่าหญ้า ยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย ประชาชนจะทำการคัดแยกเพียงขยะรีไซเคิลที่ขายได้ เช่น ขวดน้ำ กระป๋อง กระดาษเท่านั้น ขยะส่วนใหญ่ประชาชนนำไปกำจัดโดยนำไปทิ้งในถังที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองไผ่จัดไว้ให้ ดังนั้นควรสร้างความตระหนักและจิตสำนึก ให้แก่ประชาชนในเรื่องการจัดการขยะภายในครัวเรือนของตนเอง

### 7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป

7.2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมครอบคลุมพื้นที่เพื่อให้เห็นภาพรวมของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

7.2.3 ควรมีการศึกษากระบวนการสร้างเสริมพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนได้อย่างถูกวิธี หรือนำไปสู่การดูแลตนเองที่ดีเพื่อสุขภาพที่ดีของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

## 8. เอกสารอ้างอิง

1. กรมควบคุมมลพิษ. (2565). รายงาน  
สถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอย  
ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565.  
กรุงเทพฯ : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
2. กานติศ ศิริสันท. (2560). การพัฒนากลไก  
ทางกฎหมายในการบริหารจัดการขยะ  
ชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งนางาม  
อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี.  
รายงานผลการวิจัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ  
พิบูลสงคราม.
3. กานดา ปุ่มสิน ทอแสง พิมพ์บำรุงธรรม และ  
นลพรรณ เจนจรัสสุทธิ, (2564).  
การศึกษาพฤติกรรมของประชาชน  
ในการจัดการมูลฝอยขององค์การบริหาร  
ส่วนตำบลแก้งไก่อำเภอสว่าง จังหวัด  
หนองคาย. วารสารวิทยาศาสตร์  
วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี, 1(2),  
10-22
4. เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. (2561). ความตระหนัก  
ทางจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่อการจัดการ  
ขยะและสิ่งปฏิกูล. วารสารศิลปศาสตร์,  
10(2), 438-79
5. จิตินันท์ เทียบศร. (2564). พฤติกรรมการ  
จัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขต  
เทศบาลตำบลสำนักท้อน อำเภอบ้านฉาง  
จังหวัดระยอง. รายงานการค้นคว้าอิสระ :  
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการ  
สิ่งแวดล้อม) คณะบริหารการพัฒนา  
สิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒน  
บริหารศาสตร์
6. เทียงธรรม อินแก้ว. (2563). ปัจจัยที่มี  
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการกำจัด  
ขยะมูลฝอยของประชาชน อำเภอบางกล่ำ  
จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาศาสตร์  
สุขภาพ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2(2),  
23-34
7. ไพบุลย์ แจ่มพงษ์. (2555). การใช้ประโยชน์และ  
การจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน  
ประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา  
จังหวัดสมุทรสงคราม. รายงานการวิจัย :  
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
8. วันวิสาห์ คงพิรุณ, สรญญา ถีป้อม และ  
วิโรจน์ จันท. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อ  
พฤติกรรมการจัดการขยะ ในหมู่บ้าน  
โป่งปะ ตำบลแก้งโสภา อำเภอวังทอง  
จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการ  
สาธารณสุข, 26(2), 310- 321
9. วัฒนรงค์ มากพันธ์, ปิยวรรณ เนื่องมัจฉา,  
พิมพ์ร มากพันธ์ และเสาวลักษณ์  
รุ่งตะวันเรืองศรี. ความรู้ ความเข้าใจ และ  
พฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน  
ในเขตเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง.  
วารสาร มหาวิทยาลัยทักษิณ, 21(1),  
79-87
10. สมัญญา หนูทอง. (2556). ความรู้ และ  
พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้นำ  
ท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์กรปกครอง  
ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสอยดาว จังหวัด  
จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยบูรพา

11. สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 11. (2562). รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอย จังหวัดนครราชสีมา
12. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สำนักสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
13. อัจฉริย์ชนะ, เบญจมาศ สุขเจริญ, และ อังคณา จันทร์เกตุ. (2559). ความรู้และพฤติกรรมการจัดการขยะ มูลฝอยตามหลัก 5Rs ของนักศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. การประชุมสัมมนาวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่าย. (684-695). บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ ภาคเหนือ
14. Aman Kumar, Ekta Singh, Rahul Mishra, Shang Lien Lo and Sunil Kumar. (2023). Global trends in municipal solid waste treatment technologies through the lens of sustainable energy development opportunity. *Energy*, 275: 127471
15. Best, John W. and James, V. Kahn. (1989). *Research on Education*. (6 th ed.). New Delhi : Prentice – Hall of India
16. Eshwari K, Ranjitha S Shetty, Akhila D, Beulah Sarah James, Akhilesh Kumar Pandey. (2019). Knowledge, Attitude and Practices Towards Household Solid Waste Management among Semi-Urban Residents- A Community based Cross Sectional Study from Southern Part of Coastal Karnataka, India. *Indian Journal of Public Health Research & Development*, 10(9), 385-389
17. Yamane, Taro (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.